

Innhold

Forord	11
Innledning om bokens motiv og tema	15
Kapittel 1 Hvorfor Kunnskapsløftet?	21
Kunnskapssamfunnets kjennetegn	21
Fra industrisamfunn til kunnskapssamfunn: utdanningspolitiske orienteringer	23
Kunnskap og kompetanse	24
Kunnskapsorganisasjon og differensiering	26
Forskyvninger i styringssignalene om differensiering underveis i Kunnskapsløftet	28
Læringsstrategier har en uklar status i reformen	30
Solidarisk kunnskapssamfunn	32
Er ikke lærerutdanningen med i kunnskapssamfunnets utdanningslinje?	34
Utdanningspolitikk med industrisamfunnets teori–praksisforståelse fører ikke til et kunnskapssamfunn for alle	36
Mål, læringsutbytte og resultatorientering	38
30 års utdanningshistorie med liten grad av mål- og resultatvurderinger	38
Urovekkende forskningsfunn	39
Årsaksforklaringer	41
Sosial utjevning	43
Tester og indikatorer på kvalitet i skolen	45
Kvalitetsindikatorer	45
Testvurdering som utgår fra industrisamfunnet	47
Hvordan er utviklingen i Norge?	49
Analyse av skoleeiers prioriteringer og tiltak	51

Kapittel 2 Minoritetsspråklig opplæring i et komplekst og mangfoldig kunnskapssamfunn.	57
<i>Kamil Øzerk</i>	
Innledning: Kunnskapsløftet er en læreplanreform i et mangfoldig og komplekst samfunn.	57
PISA og TIMMS avdekker problemer: Likeverdig opplæring settes på dagsordenen.	58
Strategiplanen: Likeverdig utdanning i praksis 2004–2009	61
Strategiplanen	61
Strategiplanen ble ikke brukt i betydelig grad av mange skoleeiere.	62
St.meld. nr. 30 (2003–2004): Kultur for læring.	65
St.meld. nr. 16 (2006–2007) ... og ingen sto igjen. Tidlig innsats for livslang læring.	67
Tidlig innsats for sosial utjevning.	68
Sammenfatning	71
Minoritetsspråklig opplæring fra 1980-tallet til 2000-tallet	71
Innledning.	71
Mønsterplanen av 1987	73
Økonomiske forutsetninger for gjennomføringen av M87.	73
Læreplanen for videregående opplæring.	74
De økonomiske forutsetningene for opplæringen av språklige minoriteter i R94-skolen	75
De pedagogiske forutsetningene for læreplanen av 1997 (L97)	75
Kursendring fra 1987 til 2000-årene	79
Rundskriv fra Utdanningsdirektoratet	80
En skjønnsmessig vurdering blir anbefalt, og rektor skal ha ansvaret	80
Skjønnsmessig vurdering ble juridisk bindende	81
Skjemaveldet begynte å øke	82
Logikken i Utdanningsdirektoratets rundskriv ble kritisert	82
 Kapittel 3 Å gjøre Kunnskapsløftets læreplanverk til et godt styrings- og arbeidsgrunnlag i kunnskapssamfunnet	 86
Innledning	86
Skoleeierens prioritering av lokalt læreplanarbeid.	88
<i>Erling Lars Dale og Kamil Øzerk</i>	
Skoleeierens prioriteringer og tiltak	88
Skoleeierens synspunkter på hvor tydelige læringsmålene er.	91
Tilbud om etterutdanning	92

Prioritering av lokalt læreplanarbeid, men liten grad av samsvar med Kunnskapsløftet som utdanningsreform	93
Konklusjon	95
Revideringer av styringsdokumentet er påkrevd	97
Overordnede verdier og læreplaner for fag	99
Formålet	99
Sosial kompetanse	100
Dannelse	103
Medansvar	104
Vitenskapelig tenke- og arbeidsmåte	105
Konklusjon	107
Kritiske analyser av kunnskapsforståelsen i Kunnskapsløftets læreplanverk	108
Industrisamfunnets kunnskapssyn i Generell del av Kunnskapsløftets læreplanverk	108
Godt utgangspunkt i enkelte læreplaner for fag	111
Å skille mellom kunnskapsformidling og den aktive eleven er ikke holdbart	116
Utviklingen av Læreplaner for fag med kompetansemål er ikke fullført	119
Læreplaner for fag med kompetansemål	119
Et oppgjør med forståelsen av allmenndannelse i Generell del er nødvendig	120
Ulike læreplantyper	121
Valg av substans i læreplaner med kompetansemål i fag	122
Valg av arbeidsmåter og metoder i læreplaner med kompetansemål	125
Grunnleggende ferdigheter i alle fag – en god intensjon	127
Premissdokumenter	127
Utdanningspolitiske strategivalg	129
Relasjoner mellom grunnleggende ferdigheter og samfunnskonteksten	131
Grunnleggende ferdighet og spørsmålet om dannelse	136
Kommunikasjonsforutsetninger og handlingskompetanse som skolefaglige mål	139
En konklusjon om dannelse	141
Anbefalinger	142

Kapittel 4 Kriterier for kvalitet og felles kvalitetsansvar	
i skolesektoren	144
Innledning om Kunnskapsløftet som utdannings- og læreplanreform	144
Hva kjennetegner Kunnskapsløftet som utdanningsreform?	144
Læreplan – et formalisert mandat om studieforløp	145
Hva kjennetegner Kunnskapsløftet som læreplanreform?	146
Problemstilling	146
Skoleeiers prioriteringer og tiltak	147
<i>Erling Lars Dale og Kamil Øzerk</i>	
Innledning	147
Skoleeierens arbeid med grunnleggende ferdigheter i	
kompetanseutviklingen	151
Skoleeierens prioriterte tiltak	155
Analysen	156
Kategorier av skoleeiere når det gjelder resultatorientering og	
læringsfokusering	157
Sammenfatning	159
Oppfølging og dialog i hele skolesektoren	159
Kriteriumsorientert test- og vurderingstradisjon	162
Indikatorer på kvalitet og sakkyndig skjønn	164
Konklusjon	166
 Kapittel 5 Vurdering FOR læring i Kunnskapsløftet	168
Innledning	168
Kompetansebaserte vurderingskriterier	169
Departementale styringssignaler <i>før</i> innføringen av	
Kunnskapsløftet	169
Utviklingen av departementale styringssignaler	170
Forskrifter for individuell vurdering	174
Empiriske analyser av skoleeiers prioriteringer og tiltak	175
<i>Erling Lars Dale og Kamil Øzerk</i>	
«Vurdering for læring» som tema for etterutdanning	178
Vurdering for læring i praksis	179
Å stille spørsmål og gi arbeidsoppgaver	179
Konstruktiv tilbakemelding	185
Elevenes vurdering av hverandre og seg selv	188
Formativ bruk av summative tester/prøver	191

Kapittel 6 Kompetansemål, kjennetegn på måloppnåelse og karaktersetting	194
Oppnåelse av kompetanse	195
Grad av måloppnåelse	195
Analyse og kritisk tenkning	196
Kritiske analyser av kjennetegn på måloppnåelse	197
Strukturen i nasjonalt ferdigstilte eksempler på kjennetegn	198
Lokalt utarbeidede kjennetegn	199
Klassifiseringen i nasjonalt ferdigstilte kjennetegn og skolenes lokale kjennetegn	199
Strukturen i nasjonalt ferdigstilte eksempler på kjennetegn i Mat og helse.	201
Taksonomien i nasjonalt ferdigstilte eksempler på kjennetegn	202
Strukturen i de lokale eksempler på kjennetegn	202
Taksonomien i de lokale eksempler på kjennetegn	202
Taksonomi	206
Områdeinndelingen.	206
Taksonomien innenfor det kognitive området	208
Mestringsnivåer og oppfølging.	210
Kritiske analyser av forskriften og forslag til nye forskriftsbestemte karakterbeskrivelser	212
En empirisk analyse om karaktersetting	212
<i>Erling Lars Dale og Kamil Özerk</i>	
Behold betegnelsen på karakteren 6	215
Kritikk av betegnelsen «nokså god kompetanse»	215
Nye karakterbetegnelser	217
Spørsmålet om lav kompetanse og elevens mestring.	219
Kontinuitet i det faglige vurderingssystemet.	222
 Kapittel 7 Rett til videregående læring: en velferdsrett til skolefaglig læring for alle	 224
Innledning	224
Rett til læring.	226
Velferdsrett til skolefaglig læring for alle.	226
Kritiske kommentarer	228
Tidlig innsats og forebygging	230
Tidlig innsats med kritisk grense	230
Sterkere forpliktelser til tidlig innsats og forebygging	232
Plikt til kontinuerlig og systematisk oppfølging	234

Systemforsvarlighet	237
Institusjonell svikt og systemfeil	237
Systemforsvarlig undervisning/opplæring	238
Styring i undervisningen/opplæringen	239
Tilsyn i undervisningen/opplæringen	239
Kontroll i undervisningen/opplæringen	240
Sanksjon i undervisningen/opplæringen	240
En konklusjon om velferdsrettsordninger	241
Tilpassede og differensierte opplæringsforløp	241
Læreplaner med praktiske tilnærminger	241
Tilpasset opplæring	243
Tilpasning og differensiering	245
Gradert læringsstøtte i opplæringen	249
Innledning om begrepsbruk	249
Grunnleggende kompetanse som kritisk grense	251
Kapittel 8 Motivasjon gjennom hele grunnopplæringen	254
Innledning	254
Beskrivelser og analyser av elevers, lærlingers og lære kandidatens	
motivasjon	256
Motivasjon	256
Suksess og nederlag	259
Oppfatninger av egen dyktighet og resultatforventninger	262
Måltaksonomi	263
Utdanningspsykologiske retningslinjer for god undervisning/ opplæring	267
Å sette mål	267
Valg av realistiske og utfordrende arbeidsoppgaver	268
Elevmedvirkning og kategorier for differensierte opplæringsforløp .	270
Individuell mestring i lærende fellesskap	271
Lærerens forventninger i læringsfellesskaper	272
Litteraturliste	274